

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิมที่มีพื้นที่อยู่ในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม โดยมีประเด็นในการศึกษาเปรียบเทียบได้แก่ (๑) เปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิม (๒) เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิมโดยใช้หลักจริยธรรม (๓) เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิม สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๕.๑.๑ เปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิม

จากการศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิม ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญเพื่อศึกษาโดยแบ่งออกเป็น ๒ หัวข้อ ดังต่อไปนี้

๑. เปรียบเทียบหลักจริยธรรมของศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม

ในการศึกษาเปรียบเทียบหลักจริยธรรมพบว่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน โดยนำหลักจริยธรรมตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูงของศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมาศึกษาเปรียบเทียบ ซึ่งในแต่ละขั้นมีหลักปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากทางกาย วาจา และใจ ซึ่งจริยธรรมของทั้งสองศาสนาเป็นพื้นฐานอย่างดีให้บุคคลในชาติสามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีที่ถูกที่ควร และไม่ไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หลักจริยธรรมจึงเปรียบเทียบเสมือนเข็มทิศที่นำไปสู่สังคมที่ดี ที่มีความปลอดภัยและเป็นสังคมแห่งความสงบสุข เมื่อพิจารณาหลักจริยธรรม จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้

ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในหลักจริยธรรมของศาสนาพุทธนั้น ไม่ว่าจะเป็นขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง เมื่อนำมาสรุปจะกล่าวถึงเรื่องการทำความดี และการละเว้นจากการทำความชั่ว โดยมีเจตนาเป็นตัวตัดสินในการกระทำ หัวใจสำคัญได้แก่ ๑. ให้เว้นจากการทำความชั่ว ๒. ให้มันทำความดี ๓. ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นรากฐานของจริยธรรมของศาสนาพุทธ ในส่วนของศาสนาอิสลามนั้น จริยธรรมอิสลามมีความคล้ายคลึงกับศาสนาพุทธ ที่ว่าด้วยเรื่องของการกระทำดีและชั่ว จริยธรรมคือหลักสำคัญของอิสลาม เปรียบเสมือนวิญญูณแห่งร่างกาย ที่จะดำรงไว้ซึ่งความดี และขจัดความชั่วร้ายให้หมดสิ้นไป ทั้งสองศาสนาจึงสอนให้ทำความดี ละเว้นจากความชั่ว ซึ่งนับว่ามีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน โดยที่ทั้ง

สองศาสนาต้องการให้มนุษย์ไม่ทำในสิ่งที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น แต่ให้ทุกคนทำแต่สิ่งที่ดีงามช่วยเหลือเผื่อแผ่เพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยาก หลักจริยธรรมมีความคล้ายคลึงกันหลายเรื่อง

หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนามีตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง แต่ที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้นั้น ได้แก่ การรักษาศีล ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การรู้จักพึ่งพาตนเอง การให้ทาน เป็นต้น ในส่วนของศาสนาอิสลามก็มีหลักจริยธรรมคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การปฏิบัติตามบทบัญญัติที่ได้วางไว้ ซึ่งมีข้อปลีกย่อย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การพึ่งพาตนเอง การประหยัดอดออม และการชะกาต เป็นต้น

ส่วนที่แตกต่างกันนั้นศาสนาพุทธ มีหลักจริยธรรมที่พระพุทธเจ้าได้สอนแก่มนุษย์อันเกิดจากพระปรีชาญาณ ได้แก่ การตรัสรู้ของพระองค์เอง ส่วนศาสนาอิสลาม จริยธรรมอิสลามเกิดจากคำสอนโดยนบีมุฮัมมัด ศาสดาของศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นผู้ประกาศสั่งธรรมมนุษย์ตามบัญชาของพระเจ้า และมนุษย์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น

๒.เปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิม

ศาสนาแต่ละศาสนามีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ต้องการให้ผู้นับถืออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความรักใคร่สามัคคีกันถึงแม้ว่าคนไทยจะนับถือศาสนาต่างกัน แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ เพราะหลักจริยธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนามีความคล้ายคลึงกัน หลักจริยธรรมที่ชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิมได้ประพฤติปฏิบัตินั้น สามารถที่จะนำมาช่วยให้เกิดการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเองได้ โดยหลักจริยธรรมในศาสนาพุทธและอิสลามมีความคล้ายคลึงกันและมีแตกต่างกันบ้าง ผู้ศึกษาจึงได้นำเอาหลักจริยธรรมที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาการนำไปใช้ ได้แก่ ๑.ศีลและบทบัญญัติ ๒.ความซื่อสัตย์ ๓.ความสามัคคี ๔.การพึ่งพาตนเอง ๕.การประหยัดอดออม ๖.การให้ทาน ๗.การนำทรัพยากรในท้องถิ่นไปใช้อย่างมีคุณค่า โดยพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการนำหลักจริยธรรมไปใช้ และผลที่เกิดจากการไม่นำไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป ดังนี้คือ

(๑) ศีลและบทบัญญัติ

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มซึ่งมีความแตกต่างทางศาสนา แต่ทั้งสองศาสนาก็มีหลักจริยธรรมที่คล้ายกัน ซึ่งในส่วนของกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิก ที่ได้นำเอาการถือศีล ๕ มาใช้ โดยเฉพาะในศีลข้อที่ ๔ การไม่พูดเท็จ สามารถนำมาใช้กับการทำงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี เป็นผลดีที่ทั้งต่อสมาชิกด้วยกันและลูกค้า ที่มุ่งเน้นการสร้างบริบทของความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำธุรกิจเช่นเดียวกับกลุ่มเจียรไนพลอยที่มีการประพฤติปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานกลุ่ม ซึ่งก็ได้้นำเรื่องความไม่หลอกลวงผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำธุรกิจ โดยเฉพาะการทำงานที่วัดฤดูบิรราคาแพง ซึ่งต้องมีความไว้วางใจต่อทั้งผู้รับจ้างและผู้จ้าง ทั้งนี้หากการประกอบธุรกิจไม่สามารถสร้างความไว้วางใจแก่กันและกันได้แล้ว การประกอบธุรกิจนั้นๆ ย่อมไม่ประสบความสำเร็จ

ส่วนลักษณะที่ต่างกัน มองในเชิงปัจเจกบุคคล สมาชิกกลุ่มบ้านรางจิกที่ถือศีล เป็นการประพฤติปฏิบัติโดยสมัครใจ จึงไม่กังวลกับความบกพร่องของการปฏิบัติ และไม่มีผลในเชิงกลุ่ม เพราะผลจากการไม่ถือศีล จะไม่ถูกใครตำหนิตีเตียน และไม่มีผลต่อการทำงานกลุ่ม แต่ถ้าถือศีลอย่างต่อเนื่องก็จะได้รับความชื่นชมและนับถือ ซึ่งเป็นผลดีต่อตนเองและสังคมในกลุ่ม ส่วนของกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น ในเชิงปัจเจกบุคคล การที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่ถือปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา เช่นในเรื่องของการถือศีลอด ถ้าไม่ถือประพฤติปฏิบัติจะมีผลในการทำงานกลุ่ม ทำให้ถูกติเตียนและถูกรังเกียจจากสมาชิกกลุ่ม มีผลต่อการทำงานของกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง

(๒) ความซื่อสัตย์

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกของทั้งสองกลุ่มมีการนำหลักจริยธรรมในด้านของความซื่อสัตย์ไปใช้ในการทำงาน ซึ่งทั้งสองศาสนาต่างก็มีคำสอนในเรื่องนี้ เพื่อให้คนของศาสนาเป็นผู้ที่ประพฤติตนไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน เป็นผลดีต่อตนเองและสังคม อย่างเช่นสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกที่ทุกคนมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนร่วมงานและต่อกลุ่ม ทำให้พ่อค้าคนกลางไม่สามารถใช้กลวิธีตัดราคาเพื่อซื้อผ้าจากคนใดคนหนึ่งได้ เพราะกลุ่มนี้ได้กำหนดราคาขายผ้าไว้เป็นมาตรฐานของกลุ่มแล้ว ซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นกลุ่มก็จะไม่ยินยอมอยู่ได้ ในส่วนของกลุ่มเจียรไนพลอย การที่สมาชิกของกลุ่มมีความซื่อสัตย์สุจริต จึงเป็นผลดีต่อกลุ่ม ทั้งต่อสมาชิกด้วยกันเกิดความไว้วางใจกัน และต่อลูกค้า ทำให้ลูกค้าล้าที่จะนำพลอยดิบมาให้ทางกลุ่มเจียรไน ซึ่งถือว่าความซื่อสัตย์มีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง

(๓) ความสามัคคี

ในส่วนที่มีความแตกต่างกันในการนำไปใช้ ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาเกี่ยวกับรายได้ สมาชิกกลุ่มบ้านรางจิกมีความสามัคคีกัน มีความร่วมมือร่วมใจกันทำงานอย่างดี เพราะเข้าใจถึงผลที่จะได้รับ ประกอบกับสมาชิกมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม ทำให้ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพ แต่สมาชิกกลุ่มเจียรไนพลอย มีการนำหลักจริยธรรมด้านความสามัคคีมาใช้ในการทำงานกลุ่มบ้าง แต่บางคนไม่สนใจเพราะมีปัญหาในเรื่องของการหารายได้ โดยส่วนหนึ่งยึดเป็นอาชีพหลักและมีรายได้ทางเดียว เมื่อมีปัญหาเรื่องออเดอร์ที่ไม่แน่นอน ทำให้ต้องไปทำงานอื่น แต่เมื่อมีออเดอร์ก็จะกลับมาทำต่อ จึงทำให้งานของกลุ่มไม่ต่อเนื่อง และบางครั้งราคาในการทำพลอยตกต่ำก็จะไม่ทำ คือไม่มีความอดทน ทำให้ไม่สนใจในเรื่องของความร่วมมือร่วมใจกันทำงานกลุ่มเพื่อทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับออเดอร์มา ซึ่งมีผลต่อความอยู่รอดของกลุ่มอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(๔) การพึ่งพาตนเอง

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกันคือการนำหลักจริยธรรมในเรื่องของการพึ่งพาตนเองที่เป็นหลักคำสอนของศาสนาทั้งสองไปใช้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของกลุ่ม ทั้งนี้หากทั้งสองกลุ่มรอให้หน่วยราชการมาช่วยเหลือโดยไม่ดำเนินการอะไรเลย ย่อมจะทำให้กลุ่มขาดศักยภาพ ขาดแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะเข้าใจปัญหาของกลุ่มได้ดีกว่า

หน่วยราชการ และจากการที่หน่วยราชการจะเข้ามาช่วยเหลือจะต้องรอบประมาณ ซึ่งอาจไม่ทันต่อความต้องการและโอกาสของกลุ่ม อาจทำให้ทั้งสองกลุ่มไม่เกิดการพัฒนาก้าวหน้าเท่าที่ควรหรืออาจจะไม่เกิดการพัฒนากลุ่มเลย

ทางด้านของความแตกต่าง สมาชิกกลุ่มบ้านรางจิกจะไม่มีปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานกลุ่ม ทั้งนี้เพราะทุกคนรู้จักการนำหลักจริยธรรมไปใช้ โดยเฉพาะการนำคำสอนของศาสนาพุทธไปใช้ นั่นคือ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ซึ่งทำให้สมาชิกทุกคนพยายามช่วยเหลือตนเองเป็นหลักไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดๆ แต่สำหรับสมาชิกกลุ่มเจียรไนพลอย จะมีความแตกต่าง เนื่องจากสมาชิกส่วนหนึ่งไม่นำหลักจริยธรรมของศาสนามาใช้ บางคนรอให้หน่วยงานราชการมาช่วยโดยไม่คิดที่จะพึ่งพาตนเอง และจากการที่สมาชิกไม่สนใจที่จะดำเนินการด้านการตลาดด้วยตนเอง ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการหาลูกค้า เนื่องจากทางราชการมีภารกิจอื่นอีกมากมาย จึงไม่สามารถที่จะดูแลในการหาลูกค้าให้แก่กลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตัวสมาชิกเองก็ไม่กระตือรือร้น ไม่รู้จักเสียสละเพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้ รอให้หน่วยราชการช่วยเหลือ และจากการที่สมาชิกของกลุ่มไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ทำให้กลุ่มเกิดปัญหาในการทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง ในช่วงเกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย ลูกค้าที่เป็นบริษัทเกี่ยวกับเครื่องประดับประสบปัญหาขาดทุน จึงยกเลิกให้งานแก่ทางกลุ่ม เมื่อไม่มีงานเข้า สมาชิกก็ขาดรายได้ ประกอบกับไม่เคยติดต่อลูกค้าด้วยตนเอง ไม่เคยนำของไปส่งลูกค้า ทำให้เกิดปัญหาขึ้นและสร้างความระส่ำระสายแก่สมาชิก ในที่สุดสมาชิกก็เริ่มไปหางานอื่นทำ กลุ่มก็ไม่แข็งแรง สมาชิกลดลงจนเกือบจะต้องหยุดกิจการ นี่คือสาเหตุที่เกิดจากการที่สมาชิกกลุ่มไม่รู้จักพึ่งพาตนเอง เป็นผลกระทบต่อกกลุ่มในภาพรวม

(๕) การประหยัดคอตอม

จากการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันในการนำไปใช้ โดยกลุ่มบ้านรางจิกจะมีการสะสมทุนของกลุ่มและออมทรัพย์ของสมาชิก ทำให้มีเงินทุนและเงินออม สมาชิกกลุ่มจึงไม่มีปัญหาเดือดร้อนในด้านการเงิน ทำให้การทำงานกลุ่มสามารถที่จะพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนของกลุ่มเจียรไนพลอย มีความแตกต่างในเรื่องของรูปแบบของการออม ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยสมาชิกกลุ่มได้ให้ความเห็นว่า กลัวไม่มีเงินเข้า เพราะนานๆเงินเข้าที แต่จะเน้นในเรื่องของการประหยัด ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งเป็นผลดีของการดำเนินชีวิต และสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มได้เป็นอย่างดี มีการรวบรวมเก็บไว้เป็นทุนในการจัดซื้อวัตถุดิบบ้าง เพียงแต่ว่าในกรณีที่มียานเข้ามากๆ และจำเป็นต้องใช้เงินทุนสูง จะทำให้เกิดปัญหาในการหาทุนและระดมทุน เพราะสมาชิกแต่ละคนอาจจะไม่มีเงินออมของกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม

(๖) การให้ทาน

จากการศึกษาพบว่า มีความเหมือนกันในทางการนำไปใช้นั้น ทางกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกนำหลักจริยธรรมการให้ทานมาใช้ในการทำงานด้านการผลิต โดยการให้ทานเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญตักบาตร การบริจาคทาน แม้แต่การให้อภัยก็เป็นการให้ทานอย่างหนึ่ง เป็นการประพฤติปฏิบัติโดยอิสระไม่มีการบังคับ แต่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เล็กจนเติบโตใหญ่ ซึ่งเป็นผลดีต่อการ

ดำเนินงานของกลุ่มเป็นอย่างมาก ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยได้นำหลักจริยธรรมในเรื่องการทำชะก๊าดไปใช้ การที่สมาชิกกลุ่มต้องทำชะก๊าด จึงช่วยไม่เกิดความเหลื่อมล้ำในกลุ่ม สมาชิกต้องช่วยเหลือกัน เป็นผลดี ในแง่ของการบริหารจัดการกลุ่ม การทำงานที่สมาชิกมีการให้แก่กันและกัน ย่อมช่วยในเรื่องของความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม ชะก๊าดจึงเป็นส่วนหนึ่งของระบบสวัสดิการสังคมอัน ครอบคลุมของอิสลาม ที่ส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ แต่หากมี เหตุขัดข้อง ชะก๊าดก็สามารถไปช่วยเหลือบุคคลเช่นนี้ได้ เพราะเป็นการไม่สมควรยิ่งที่บุคคลเช่นนี้จะถูก ละเลยจากสังคม ชะก๊าดจึงมีความสำคัญด้านสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นการให้ สวัสดิการส่วนหนึ่งที่ผู้มั่งมีจะต้องให้สิทธิให้แก่คนยากจนของสังคม ซึ่งถือเป็นความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อ การพัฒนากลุ่มเจียรไนพลอย

(๗) การนำทรัพยากรในท้องถิ่นไปใช้อย่างมีคุณค่า

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีการนำหลักจริยธรรมในเรื่องของการนำ ทรัพยากรธรรมชาติไปใช้อย่างมีคุณค่า ประกอบกับทั้งสองกลุ่มอยู่ในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วย หาย ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่รู้คุณค่า ทำให้พื้นดินของห้วยทรายถูก ทำลายและขาดความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุต่างๆ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมดไป สร้างความเดือดร้อนจนทำให้ราษฎรในพื้นที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง บทเรียนเหล่านี้ทำให้ทั้งสองกลุ่ม ตระหนักถึงปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเห็นได้ อย่างเป็นรูปธรรม จากการที่ทั้งสองกลุ่มได้นำไปเป็นหลักในการทำงานกลุ่ม โดยเฉพาะในด้านการผลิต ใน ด้านของความแตกต่างกันในทางการนำไปใช้นั้น ทางกลุ่มบ้านรางจิกเน้นในการนำทรัพยากรที่เป็น ธรรมชาติไปใช้อย่างมีคุณค่า เช่นการนำเอาฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้ายเพื่อใช้ในการทอผ้า และการนำสีจาก ต้นไม้มาใช้ในการย้อมสีเส้นด้าย ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในหมู่ลูกค้า ส่วนทางกลุ่มเจียรไนพลอย เน้นในเรื่อง ของการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การขจัดฝุ่นละอองที่เกิดจากการเจียรไนพลอย โดยไม่ให้เกิดฝุ่นฟุ้งไปใน อากาศ ซึ่งมีหน่วยงานราชการมาให้คำปรึกษาแนะนำและได้นำมาใช้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และการนำน้ำ ที่เกิดจากการหล่อเย็นในกระบวนการเจียรไนพลอยไปทิ้งอย่างเป็นที่เป็นทาง ไม่ทำให้เกิดความ เดือดร้อนต่อผู้อื่นทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม

๕.๑.๒ เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิม โดยใช้หลักจริยธรรม

ในการเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกและกลุ่ม เจียรไนพลอยนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็งที่ใช้ใน การศึกษาเปรียบเทียบมีอยู่ ๓ ปัจจัย ดังนี้คือ

๑. การรวมกลุ่ม ๒. กระบวนการเรียนรู้ ๓. การมีส่วนร่วมของสมาชิก

๕.๑.๒.๑ เปรียบเทียบการรวมกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกันในเรื่องของการได้รับผลกระทบจากการที่ ราษฎรในพื้นที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เห็นคุณค่า ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนไป ราษฎรไม่สามารถทำมาหากินโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติได้ การฟื้นฟูและการพัฒนาอาชีพให้กับราษฎรในพื้นที่จึงเกิดขึ้น รวมถึงการรวมกลุ่มของกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกและกลุ่มเจียรไนพลอยด้วย แต่การรวมกลุ่มของบ้านรางจิกมีการนำเอาหลักจริยธรรมมาใช้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่มีพื้นฐานที่แข็งแรง กลุ่มจึงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจากการที่รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่า ทำให้กลุ่มสามารถที่จะพัฒนาควบคู่กับการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยนั้นมีการเริ่มต้นรวมกลุ่มที่แข็งแรง ซึ่งไม่ได้เกิดจากการรวมตัวกันเองของสมาชิกเพราะได้ภาครัฐและเอกชนสนับสนุนจัดตั้งกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการมาช่วยในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกกลุ่มก็ไม่ได้นำเอาหลักจริยธรรมมาใช้ กลุ่มเจียรไนพลอยจึงไม่เกิดการพัฒนาเท่าที่ควร และจากการสมาชิกไม่ยึดหลักจริยธรรมของศาสนาอิสลามในเรื่องของการพึ่งพาตนเอง ความสามัคคี และไม่สนใจในการนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ทำให้กลุ่มไม่แข็งแรง สมาชิกขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ไม่มุ่งมั่นเพื่อช่วยเหลือตนเอง ไม่มีการบริหารกลุ่มด้วยตัวเอง ไม่มีการบริหารจัดการด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารการผลิต การเงินการบัญชี แม้แต่การหาออเดอร์หรือหาตลาด สมาชิกจะรอให้หน่วยราชการช่วยจัดการในทุกๆเรื่อง จึงทำให้กลุ่มมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง การรวมกลุ่มไม่แข็งแรง สมาชิกบางคนไม่สนใจที่จะร่วมมือร่วมใจกัน เมื่อไม่มีออเดอร์ก็จะไม่ให้ความร่วมมือต่อกลุ่ม นับว่าเป็นจุดอ่อนของกลุ่มนี้และมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนากลุ่ม สมาชิกทุกคนเข้าใจในหลักจริยธรรมอิสลาม แต่มีการนำหลักจริยธรรมในด้านต่างๆ มายึดถือปฏิบัติเฉพาะตน แต่กลับไม่สามารถนำมาใช้ในการทำงานกลุ่มได้ อีกประการหนึ่งอาจเกิดจากการที่ประธานกลุ่มไม่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ และไม่สามารถจูงใจให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจและนำหลักจริยธรรมอิสลามมาใช้ในการทำงานกลุ่มได้

๕.๑.๒.๒ เปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกันในเรื่องของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกเน้นในเรื่องของการรู้จักคิด รู้จักพิจารณา และนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการปรับปรุงงาน ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยมีการนำหลักจริยธรรมในศาสนาอิสลามมาใช้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีสมาชิกบางส่วนให้ความสนใจในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้สามารถที่จะผลิตงานให้ได้มาตรฐาน เพื่อการมีงานและมีรายได้ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นคือการส่งงานมีความราบรื่น ไม่มีปัญหาการส่งมอบงาน ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากลูกค้า ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนากลุ่ม ส่วนความแตกต่างนั้น สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกจะใส่ใจในการเรียนรู้ในทุกช่องทาง เพื่อนำมาเติมเต็มสิ่งที่ขาดอยู่ ทั้งนี้เพราะทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะทำให้กลุ่มมีการพัฒนาต่อไปได้ แต่สำหรับกลุ่มเจียรไนพลอย สมาชิกกับไม่กระตือรือร้นเพื่อการพึ่งพาตนเอง ดังจะเห็นได้จากการเรียนรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นจุดอ่อน กลับไม่ได้รับความสนใจและเลิกละจากสมาชิก ไม่มีการเตรียม

บุคลากรเพื่อรองรับการบริหารงานจัดการ ทำให้ต้องพึ่งพาหน่วยราชการโดยตลอด หากหน่วยงานราชการหยุดให้ความช่วยเหลือ ทุกอย่างก็จะจบไปโดยปริยาย

๕.๑.๒.๓ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิก

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นหลักการพื้นฐานและองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงาน ในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีทรัพยากร สภาพแวดล้อม การสะสมทางภูมิปัญญาตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกัน สมาชิกของกลุ่มจะเข้าใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ดีกว่าหน่วยงานราชการ การที่จะทำให้กระบวนการพัฒนาของกลุ่มดำเนินไปอย่างต่อเนื่องย่อมเกิดจากความร่วมมือกันและการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นสำคัญ ความเหมือนกันของทั้งสองกลุ่มคือการนำเอาหลักจริยธรรมของศาสนาไปใช้เป็นหลักในการทำงาน สมาชิกของทั้งสองกลุ่มสามารถแสดงออกทางความคิดเห็น ทำให้ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น สามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจกันได้เป็นอย่างดี ส่วนความต่างนั้น สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกจะนำเอาความคิดเห็นไปปรับปรุงแก้ไขอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม ไม่รอให้หน่วยราชการมาช่วยแก้ไข ซึ่งอาจช้าเกินไป ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอย หลังจากแสดงความคิดเห็นแล้วไม่ได้สานต่อ แต่จะรอให้หน่วยราชการมาช่วยแก้ไข ซึ่งอาจจะช้าจนเกินไปและก่อให้เกิดความเสียหายได้

๕.๑.๓ เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชาวมุสลิม

ในการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการนำเอาหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกกับกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ๑.ผลลัพธ์ที่ได้ในระยะสั้น ๒.ผลลัพธ์ที่ได้ในระยะยาว

๕.๑.๓.๑ เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้ในระยะสั้น

ผลลัพธ์อันเกิดจากการที่กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกและกลุ่มเจียรไนพลอยได้นำเอาหลักจริยธรรมไปใช้เป็นหลักในการทำงาน พอสรุปเป็นข้อๆ ดังนี้คือ

๑) เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า มีความเหมือนกันในแง่ของความเป็นปัจเจกบุคคล สมาชิกของทั้งสองกลุ่มได้รับผลจากการนำหลักจริยธรรมของศาสนาไปใช้ในระยะสั้น คือมีรายได้ มีอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากใคร สามารถนำรายได้มาจุนเจือครอบครัว อันเป็นผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ถ้ามองในแง่ของการทำงานกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกสามารถที่จะพัฒนากลุ่มได้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องพึ่งหน่วยงานราชการ เพราะสมาชิกทุกคนมีความเข้าใจในเรื่องของการพึ่งตนเอง และร่วมมือกันทำงานอย่างพร้อมเพียง ทำให้กลุ่มนี้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น ถ้ามองในแง่ของการทำงานกลุ่มจะมี

ปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกไม่ใส่ใจในการพัฒนากลุ่ม เพราะมีหน่วยราชการให้ความช่วยเหลืออยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่นำเอาจุดแข็งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ อนาคตของกลุ่มถ้าไม่มีการปรับตัวแล้ว อาจไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

๒) มีทุนหมุนเวียน

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกันในการนำหลักจริยธรรมไปใช้เป็นหลักในการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องของการรู้จักประหยัดคอดออม การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ทำให้สมาชิกทั้งสองกลุ่มไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งเงินทุน การรู้จักประหยัดคอดออม ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ลงทุนเกินตัว จึงเป็นผลให้ทั้งสองกลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนและมีเงินออมส่วนตัว ทำให้ทั้งสองกลุ่มไม่ต้องแบกภาระในเรื่องหนี้สินและเงินทุนสำรอง ส่วนในความแตกต่างกัน กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกมีระบบการออมทรัพย์ ทำให้มีความมั่นคงทางด้านการเงินส่วนตัวของสมาชิก และมีความมั่นคงทางเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม แต่กลุ่มเจียรไนพลอย ไม่มีระบบออมทรัพย์ที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงเป็นผลดีต่อตัวสมาชิกที่มีรายได้เลี้ยงครอบครัว แต่ไม่เป็นผลดีต่อกลุ่มในระยะยาว เพราะมีการเก็บรายได้เพื่อเอาไว้ออวัตถุบเพียงเล็กน้อย หากมีงานเข้ามา และจำเป็นต้องใช้เงินทุนสูง จะทำให้เกิดปัญหาในการระดมทุน ทำให้ขาดโอกาสที่ดีได้ สาเหตุหนึ่งที่ทางกลุ่มไม่มีระบบเงินทุนหมุนเวียนอย่างเป็นระบบ เพราะสมาชิกไม่มั่นใจในงานที่ทำ อาจมีงานเข้ามาหรืออาจมีงานเข้ามาน้อย หรือไม่มีงานเลย ขึ้นอยู่กับการหาออเดอร์ของหน่วยราชการ ซึ่งไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มนี้เพียงกลุ่มเดียว ทำให้สมาชิกไม่มั่นใจที่จะร่วมจัดสรรรายได้เข้าเก็บเป็นกองทุน

๓) ลดปัญหาความขัดแย้ง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกได้นำหลักจริยธรรมไปใช้เป็นหลักในการทำงาน ผลที่ได้รับคือสมาชิกกลุ่มมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันทำงาน การบริหารงานจึงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีผลต่อการพัฒนาการที่ดีของกลุ่ม ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น สมาชิกไม่ได้นำหลักจริยธรรมของศาสนาไปใช้ ทำให้ไม่เกิดความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม การจะขอความร่วมมือร่วมใจกันทำงานจึงเป็นไปได้ยาก การทำงานจึงมีลักษณะทำงานเพื่อตัวเอง ไม่สนใจทำงานเพื่อกลุ่ม เป็นสาเหตุให้กลุ่มไม่เกิดการพัฒนาก้าวหน้าเท่าที่ควร

๔) เกิดการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า มีความเหมือนกันทั้งสองกลุ่มในการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการทำงาน ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อทั้งสองกลุ่ม ที่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างสมดุลระหว่างคนในชุมชน สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพลิกฟื้นสภาพแวดล้อมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อย่างที่เคยเป็นมา

๕) การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องของผลลัพธ์ที่ได้จากการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการทำงาน กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกมีความมั่นคงในการมีคุณธรรม จริยธรรม ผลที่ได้รับจึงทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกร่วมมือร่วมใจกัน มีความสามัคคีกัน มีความซื่อสัตย์ในหมู่คณะ รู้จักประหยัสดอดออม มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อกลุ่ม รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กัน และรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนามั่นคง ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น สมาชิกไม่ใส่ใจในการนำหลักจริยธรรมมาใช้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดความร่วมมือร่วมใจ ขาดความสามัคคีกันในการทำงานกลุ่ม แต่เกิดผลต่อผลประโยชน์ส่วนตัว ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาของกลุ่ม ผลที่จะเกิดขึ้นคือการที่กลุ่มไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ ไม่สามารถที่จะยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงและอย่างยั่งยืน การดำเนินงานต่างๆย่อมไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นรูปธรรม ผลที่ได้จากการนำหลักจริยธรรมไปใช้จึงเกิดขึ้นเพียงบางส่วน อันเกิดผลเฉพาะตัวบุคคลในด้านของการมีรายได้เพียงเท่านั้น

๕.๑.๓.๒ เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้ในระยะยาว

ผลลัพธ์อันเกิดจากการที่กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกและกลุ่มเจียรไนพลอยได้นำเอาหลักจริยธรรมไปใช้เป็นหลักในการทำงานในระยะยาว พอสรุปเป็นข้อๆ ดังนี้คือ

๑) เปรียบเทียบการเกิดความมั่นคงของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกันของผลที่ได้รับจากการนำหลักนำจริยธรรมไปใช้ในการทำงาน สมาชิกทั้งสองกลุ่มมีจิตสำนึกที่ดี มีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น การรู้จักทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักทำมาหากิน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยกันแนะนำและปลุกฝังจริยธรรมแก่ลูกหลาน สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้เกิดความมั่นคงในชุมชน ผู้คนในชุมชนย่อมที่จะมีความสุข มีความปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ โดยเฉพาะภัยจากสิ่งเร้าภายนอกชุมชน การประพาสติงามของทั้งสองกลุ่มจะช่วยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะเป็นเกราะป้องกันภัยอันตรายให้กับคนในสังคมชุมชนนั้น

๒) เปรียบเทียบการเกิดความยั่งยืน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนขึ้นทั้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเอง ชุมชน และธรรมชาติ โดยแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ เกิดความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันด้านความยั่งยืนของกลุ่มกลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกมีความมั่นคงและสามารถพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้ ทั้งนี้เพราะสมาชิกมีคุณภาพ รู้จักการนำหลักจริยธรรมไปใช้เป็นหลักในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สมาชิกมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้หลักโยนิโสมนสิการ คือรู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง มีเหตุผล

ซึ่งสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากลุ่ม ประกอบกับสมาชิกของกลุ่มร่วมมือร่วมใจกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า โดยเข้าใจถึงวิถีแห่งการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รู้จักช่วยกันอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติให้ดำรงอยู่คู่กันไปกับผู้คนในชุมชน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ระหว่าง มนุษย์ สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อันเป็นการทำให้กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกสามารถที่จะพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนต่อไป ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น ผลที่จะได้รับในระยะยาว จากการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการทำงานคือ ตัวสมาชิกเองที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และเข้าใจถึงวิถีแห่งการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รู้จักช่วยกันอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติ อันเป็นการช่วยให้ตัวสมาชิกเองและชุมชนสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน แต่ในส่วนของกลุ่มเจียรไนพลอยนั้น กลุ่มขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดผู้นำที่มีความตั้งใจที่จะพัฒนากลุ่ม ขาดการมีส่วนร่วมของหมู่สมาชิก ขาดการบริหารจัดการที่ดี และขาดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนากลุ่มให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงเป็นการยากที่จะสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสมาชิกเอง ที่จะกำหนดอนาคตของกลุ่มให้เดินไปทางไหน

๒.๒ เกิดความยั่งยืนของธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมือนกันในการนำเอาหลักจริยธรรมไปใช้ในการทำงาน โดยเฉพาะในแง่ของปัจเจกบุคคล สมาชิกของทั้งสองกลุ่มร่วมมือร่วมใจกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า โดยเข้าใจถึงวิถีแห่งการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รู้จักช่วยกันอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติให้ดำรงอยู่คู่กันไปกับผู้คนในชุมชน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ระหว่าง มนุษย์ สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้ธรรมชาติสามารถอยู่คู่กับมนุษย์ได้อย่างความยั่งยืน ทำให้เกิดความสมดุลขึ้นในชุมชนระหว่าง ๓ องค์ประกอบ คน สังคม และธรรมชาติ

ส่วนความแตกต่างนั้น มองในมุมของการทำงานกลุ่ม ที่ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน กลุ่มทอผ้าบ้านรางจิกมีความร่วมมือร่วมใจกัน มีความสามัคคีพร้อมเพียงกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จึงช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนกลุ่มเจียรไนพลอยขาดความร่วมมือกันของสมาชิก ขาดความสามัคคี จึงทำให้ไม่สามารถช่วยในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนชาวพุทธและชุมชนชาวมุสลิม มาร้อยเรียงจนได้ผลการศึกษาเป็นภาพรวมดังกล่าวแล้ว ซึ่งในแง่มุมมองของผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง การนำเอาผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดการพัฒนาที่ตรงจุด และสามารถที่จะก้าวต่อไปได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ในการที่จะนำหลักจริยธรรมไปใช้ให้เกิดการปฏิบัติจริงนั้น ต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ที่ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีและมีความสุข จริยธรรมจึงให้ความเป็นมนุษย์ ให้ชีวิตที่ดี และมีความสุขในการ อยู่ร่วมกันในสังคม และหมู่คณะที่ต้องทำงานร่วมกัน ซึ่งถ้ามนุษย์ไม่มีจริยธรรมในจิตใจแล้วย่อมเกิด ปัญหามากมายจนบางครั้งไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ ดังนั้นจึงต้องสร้างจิตสำนึกของแต่ละคนให้รู้จักมีเหตุมี ผล เข้าใจถึงความมีคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ได้ และ ช่วยเสริมสร้างให้คนในสังคมมีระเบียบวินัยที่ดี

การที่จะสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีคุณธรรมและจริยธรรม ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ใน ลักษณะต่างๆ เช่น การฝึกอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน การสร้างศรัทธาต่อคำสอนของแต่ละศาสนา การฟังการบรรยายด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น โดยการสอดแทรกความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ใน แต่ละกระบวนการเรียนรู้ จนทุกคนเข้าใจและรู้ถึงประโยชน์และโทษจากการที่มีและไม่มีคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ตรงจุดมากที่สุด ซึ่งสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาดังนี้คือ

๑) สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนทุกคนต้องมีการตกลง มีการปรึกษาหารือกันที่จะดำเนินงาน กลุ่มร่วมกัน

๒) สร้างแนวคิดในการพัฒนาด้วยความซื่อสัตย์ อดทน สามัคคี

๓) มีกลุ่มกิจกรรมดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวคิดที่จะพัฒนาด้วยหลักจริยธรรม

๔) มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ทั้งในเรื่องของการนำ หลักจริยธรรมไปใช้ จริยธรรมใดเป็นจุดแข็งควรทำให้ดียิ่งขึ้น จริยธรรมใดยังมีจุดอ่อน ควรส่งเสริมให้มีความ แข็งแรงขึ้น

ซึ่งการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อ กลุ่ม และต่อชุมชนมากมาย ซึ่งพอสรุปได้คือ

๑) ในระดับปัจเจกบุคคล ทำให้เกิดการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๒) ในระดับกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีความสุขกับการทำงานร่วมกัน ทำให้การทำงานมี ประสิทธิภาพ

๓) ในระดับชุมชน มีความร่วมมือร่วมใจต่อกัน ชุมชนมีความสุข

๔) ในระดับสังคม มีความเอื้ออาทรต่อกัน ลดความขัดแย้ง สร้างสรรค์เศรษฐกิจ

แต่นอกเหนือจากงานวิจัยนี้ ยังมีแง่มุมอื่นๆอีกมากมาย อันน่าที่จะได้รับความสนใจและศึกษา ค้นคว้าเพื่อเติมเต็ม ซึ่งจะเป็นการเปิดโลกทัศน์ที่เป็นแนวคิดของตนเองให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้สามารถ บูรณาการกันได้และขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จากความแตกต่างกันของวิสาหกิจชุมชนที่มีการนับถือ ศาสนาแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรได้รับการศึกษาวิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์อย่างสมบูรณ์ต่อไป

.....